

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.09 (3273) ●

● ЧАЦБЕР, 1 САКАВІКА, 2012

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Вясёлка моўных скарбаў

Прадстаўнікі розных нацыянальнасцяў расказвалі пра адметнасці сваіх моў і ў той жа час адзначалі мілагучнасць менавіта беларускай **Стар. 2**

У калейдаскопе колеру і формаў

Творы мастака Вячаслава Ігнаценкі выклікаюць шмат асацыяцый **Стар. 2**

Карагоды ў Строчыцах

Стар. 4

РОДНЫЯ МЯСЦІНЫ

Горад добрых людзей

Дзяржынск вызначаны адным з гарадоў-спадарожнікаў Мінска. У гэтым паселішчы, як і ў ягоных ваколліцах, памятаюць даўніну і дбаюць пра будучыню.

Іна Ганчаровіч, Іван Іванаў

На календары — першы дзень вясны. А сонечныя промні, як вядома, найперш праграваюць праталіны на высокіх мясцінах, узвышшах. І мы заглянем на Дзяржыншчыну, дзе нават раённая газета мае назву “Узвышша”: менавіта ў гэтым раёне знаходзіцца гара Дзяржынская, самая высокая ў Беларусі: 345 метраў над узроўнем мора. Райцэнтр — кіламетраў за 40 ад Мінска, туды зручна дабірацца як па шашы, што ідзе да заходняй мяжы Беларусі, так і па чыгуныцы, да станцыі Койданава.

На новыя арбіты

Апошнім часам пра Дзяржынск, у якім амаль 25 тысяч жыхароў, усё часцей гавораць як пра адзін з дзевяці гарадоў-спадарожнікаў Мінска. Нагадаем, у такой якасці ў дзяржпраграму ўключаны Дзяржынск, Жодзіна, Фаніпаль, Смалявічы, Стоўбцы, Узда, Рудзенск, Заслаўе і Лагойск. На нядаўняй прэс-канферэнцыі ў Мінскім аблвыканкаме гаварылася, што праграма іх развіцця дапрацоўваецца, і гарады хутка будуць мяняць абліччы, у тым ліку і за кошт прыцягнення інвестыцый з Мінска. Ужо тое, што населеныя пункты аднесены да спадарожнікаў сталіцы, прынесла станоўчыя вынікі: да іх значна ўзрасла цікавасць інвестараў, ёсць планы па рэалізацыі там буйных праектаў. У

Ля царквы Пакрова Прасвятой Багародзіцы ў Дзяржынску

прыватнасці, развіццю Дзяржыншчыны дадатковы штуршок дае і пашырэнне свабоднай эканамічнай зоны “Мінск”.

Крутагор’е. Койданава. Дзяржынск

Жыхары Дзяржыншчыны ведаюць: раней (гісторыкі сцвярджаюць: да другой паловы XIII стагоддзя) гэта пагоркавая мясцовасць на Мінскім узвышшы мела характэрную назву: Крутагор’е. У

дакументах сярэдзіны XV стагоддзя ўпершыню згадваецца і Койданава, у сувязі з будаўніцтвам у паселішчы першага касцёла. Адкрыты ён для вернікаў і сёння, цяпер асвечаны ў гонар святой Ганны, стаіць непадалёк ад старажытнага Замчышча, паміж вуліцамі Першамайскай і Якуба Коласа. Дарэчы, ад мясцовых жыхароў часам пачуеш: маўляў, былая назва мястэчка — ад імя татарскага хана Кайдана, армія якога была

там быццам некалі разбіта. Некаторыя краязнаўцы, аднак, тую версію не падтрымліваюць — і ў летапісах няма адпаведных звестак, ды і звычкі называць свае паселішчы імёнамі ворагаў, хай сабе і пераможаных, нашы продкі не мелі. То, можа, у найменні адлюстравана, што гэта паселішча кавалёў? У старабеларускай мове, сцвярджаюць мовазнаўцы, было слова кеда, ёсць і такое беларускае прозвішча. Слова транс-

Герб Дзяржынска

фармавалася ў койда — каваль. Сярод іншых жалезных рэчаў ён выкоўвае і кайданы. Памятаецца знакаміты верш Купалы: “Партызаны, партызаны,/ Беларускія сыны!/ За няволю, за кайданы/ Рэжце гітлерцаў паганых,/ Каб не ўскрэслі век яны”. А кавальства на Койданаўшчыне развівалася спрадвек, бо руду там здабывалі, і назвы Рудня, Новая і Старая Рудзіца некаторых тамтэйшых вёсак таму сведчаннем.

З яшчэ адным перайменаваннем, ужо ў 20-я гады мінулага стагоддзя, усё зразумела: гэта даніна павагі чэкісту-рэвалюцыянеру Феліксу Дзяржынскаму. Ён з тых мясцін, з маентка паблізу Налібоцкай пушчы, родам. Пэўна, тады палічылі, што невялічкаму паселішчу прысвойваць імя ў гонар “жалезнага Фелікса” несалідна, таму ў маі 1932-га мястэчку спачатку далі статус горада, а ў ліпені і новую назву: Дзяржынск.

Снягі і Негарэлае

За савецкім часам асаблівы статус мела і чыгуначная станцыя Негарэлае на тэрыторыі раёна. → **Стар. 2**

КУЛЬТУРНЫЯ АСЯРОДКІ

Светлая памяць на далёкай зямлі

У адным з папярэдніх нумароў газеты я расказаў, як эфектыўна працуе ў мінскім мікрараёне Уручча Японскі інфармацыйны цэнтр, створаны на базе дзіцячай бібліятэкі. А цяпер перанясемся з Мінска ў Токіа і Хакадатэ, дзе мяне суправаджала памяць пра нашага суайчынніка Іосіфа Гашкевіча. Паразважаем аб магчымым варыянце падобнага беларускага культурнага асяродка ў Японіі.

Адам Мальдзіс

“Белавалосы пасланнік” (так звалі Гашкевіча на востраве Хакайда) “сустрэў” мяне ўжо ў такімкім аэрапорце Нарыта. Падлятаючы да яго, я хваляваўся, як жа распазнаю таго чалавека, які будзе мяне суправаджаць. І супакоіўся толькі, калі над нагоўпам, што сабраўся

каля выхаду з аэравакзала, пабачыў высока ўзняты партрэт самога Гашкевіча. Трымала яго ў руках перакладчыца Накагава-сан.

А назаўтра ў гасцініцу да мяне прыйшоў прадпрымальнік і грамадска-культурны дзеяч Такада Касічы (Касічы-сан). Гэта яго продак, якому ўзвышаецца помнік у цэнтры Хакадатэ, выступаў у XIX

стагоддзі за збліжэнне з Расіяй, за што паплаціўся канфіскацыяй маёмасці, роўнай па велічыні ўсяму дзяржбюджэту тагачаснай Японіі. Той жа продак акружыў сваёй увагай і клопатамі першую рускую дыпмісію. Памятаючы пра гэта, Касічы-сан стварыў у Хакадатэ і ўзначаліў Таварыства імя Іосіфа Гашкевіча. У сярэдзіне 1980-х

гадоў яно арганізавала аўтобусную паездку (праз Сібір!) у Беларусь, каб пакланіцца тым мясцінам, дзе дыпламат нарадзіўся і пахаваны. “Ад імя свайго таварыства, — сказаў Касічы-сан, — запрашаю вас у Хакадатэ, дзе ў маім прыватным музеі паказаны японска-расійскія ўзаемадачыненні і стаіць бюст Гашкевіча”. Я ж спытаў: можа,

знойдзем там ля царквы, заснаванай расійскім консулам, і надмагілле яго першай жонкі, якая памерла ў Хакадатэ. У адказ пачуў: “Наўрад ці. Мы шукалі ўжо...” Мы дамовіліся яшчэ сустрэцца там, дзе Гашкевіч дзейнічаў цэлых сем гадоў, пакінуў пра сябе светлую памяць як спагадлівы, дабрадзейны чалавек. → **Стар. 3**

СУПОЛЬНАСЦЬ

Вясёлка моўных скарбаў

У Міжнародны дзень роднай мовы ў Рэспубліканскім цэнтры нацыянальных культур правялі “круглы стол”. Прадстаўнікі розных нацыянальнасцяў расказвалі пра адметнасці сваіх моў і ў той жа час адзначалі мілагучнасць менавіта беларускай.

Кацярына Мядзведская

Незвычайны варыянт верша “Якую мову лічыць важнейшай” атрымаўся пад час віктарыны ў мінскім Цэнтры нацыянальных культур. Першыя радкі яго гучалі па-руску. Астатнія — на мовах, родных удзельнікам круглага стала, прадстаўнікам, між іншым, розных нацыянальнасцяў. Радкі зачытваліся па-польску і па-грузінску, па-армянску і па-ўкраінску, па-беларуску і па-карэйску, па-эстонску і па-нямецку.

Пасля ўдзельнікі расказвалі пра паходжанне і адметнасці розных моў, спявалі нацыянальныя песні, чыталі вершы любімых паэтаў. А яшчэ — абменьваліся словамі ветлівасці і падзякі. Напрыклад, беларускае “дзякуй” па-эстонску будзе “aitäh”, а па-польску — “dziękuję”, “прывітанне” па-грэчаску пішацца як “υεϊδ σου”, а па-нямецку — “Hallo”. Намеснік старшыні ўкраінскай суполкі Таццяна Бей заўважыла, што мова звязана менавіта з духоўным характарам народа, яго гісторыяй і культурнай самабытнасцю. Амаль кожны з удзельнікаў адзначаў у сваім выступленні прыгажосць і мяккасць гучання беларускай мовы, асацыявалі яе з ветлівасцю, міралюбствам, душэўнасцю жыхароў Беларусі. А прадстаўнікі карэйскай і армянскай нацыянальнасцяў увогуле на працягу ўсяго вечара размаў-

Намеснік старшыні ўкраінскай суполкі “Заповіт” Таццяна Бей цёпла гаварыла на сустрэчы пра беларускую мову

лялі толькі па-беларуску!

Дарэчы, круглы стол, прысвечаны Міжнароднаму дню роднай мовы, праходзіў у Цэнтры нацыянальных культур упершыню. “Сустрэча задумвалася як працяг добрай традыцыі знаёмства прадстаўнікоў розных нацыянальнасцяў, — гаворыць дырэктар цэнтра Міхаіл Рыбакоў. — Важна, каб людзі больш даведваліся пра тыя гістарычныя і культурныя каштоўнасці, якімі валодаюць народы, каб захоўвалі часцінкі гэтых скарбаў і ў Беларусі, а

таксама каб лепш адзін разумеў аднаго, сябравалі”.

Увогуле ў цэнтры заўсёды імкнуцца падтрымаць ініцыятывы кожнай нацыянальнай суполкі. Зусім нядаўна там былі створаны Літаратурны салон і Бібліятэка рускага таварыства. Працуюць нядзельныя школы — своеасаблівыя клубы аматараў эстонскай і нямецкай моваў. Іх навучэнцы на свяце прадставілі цікавыя інсцэніроўкі і моўныя замалёўкі. А сябры польскай суполкі наладзілі сапраўдны канцэрт

— з песнямі і танцамі, у якім удзельнічалі як дарослыя, так і дзеці.

Спецыяльна да Міжнароднага дня роднай мовы ў цэнтры быў створаны вялікі плакат са сцягамі розных краін. Пад час круглага стала кожны з яго ўдзельнікаў напісаў на ім “Люблю свой край”. Цяпер плакат, як сімвал сяброўства і павагі да людзей розных народаў, будзе з года ў год папаўняцца новымі подпісамі — пакуль пад кожным сцягам не з’явіцца словы на адпаведнай мове.

ЗЕМЛЯКІ

У калейдаскопе колеру і формаў

Творы мастака Вячаслава Ігнаценкі, прадстаўленыя на яго персанальнай выставе ў Нацыянальным мастацкім музеі Малдовы, выклікаюць шмат асацыяцый

Персанальная выстава “Калейдаскоп” ураджэнца Гомельшчыны, выпускніка Беларускай акадэміі мастацтваў Вячаслава Ігнаценкі — юбілейная. Майстар вынес на суд глядачоў у асноўным свае новыя карціны. Ён і ўдалечыні ад Радзімы працуе плённа. “Гэтая выстава для мяне знакавая, трыццатая па ліку, — адзначаў сам аўтар. — На ёй прадстаўлена ў асноўным, як я называю, абстрактная геаметрыя — гэта адзін з найцікавейшых для мяне напрамкаў творчасці”. Увогуле ж Вячаслаў працуе ў розных жанрах: піша эцюды, стварае калажы, займаецца сюжэтным жывапісам. Яму падабаецца рабіць адкрыцці, няхай і толькі для сябе. “Цікавей працаваць, калі ўвесь час пазнаеш нешта новае, незвычайнае”, — лічыць ён.

На вернісажы былі прадстаўнікі Пасольства Беларусі ў Малдове, сябры Вячаслава з бе-

Вячаслаў Ігнаценка ў Кішынёве прадставіў свае новыя карціны

ларускай суполкі ў Кішынёве. Варта нагадаць, што летась работы Вячаслава Ігнаценкі можна было пабачыць і ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі — на калектыўнай выставе, якая ладзілася пад час Першага фестывалю мастацтваў беларусаў свету. Ён, сцвярджаючы мастацтвазнаўцы, аўтар універсальнага стылю, дзе спалучаюцца рэалізм і імпрэсіянізм, дэкор і авангард. “Абстрактная геаметрыя Вячаслава Ігнаценкі — гэта ўнікальная з’ява для нашага мас-

тацтва, — гаварыў цяпер на адкрыцці экспазіцыі дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Малдовы Тудор Збырня. — Ягоны “Калейдаскоп” заварожвае”.

Сапраўды, геаметрычныя абстракцыі Ігнаценкі выклікаюць шмат асацыяцый. Ад экскурсіі па выставе атрымліваеш тонкую эстэтычную асалоду. Дынаміка і гульня колеру надаюць творам “Зоркавы дождж”, “Знак”, “Палёт”, “Вецер” глыбокі сімвалічны сэнс. Кампазіцыі “Гульня”, трыпціх “Калейдаскоп”,

“Міраж”, “Поле прыцягнення” дзякуючы адметным колерам і формам дэманструюць рытм і глыбіню. Гледзячы на іх, можна звернуць асабісты асацыяцыйны, эмоцыйны з задумкамі і пачуццямі мастака.

“Некаторыя пытаюць: чаму ў аснове абстрактных прац такая геаметрычная выверанасць? — разважае аўтар. — Для мяне ж дакладнасць — гэта такія архітэктурныя ці праектныя рашэнні на палатне, якія нясуць у сабе нават большае значэнне, чым традыцыйны жывапіс. Форма і колер надаюць кампазіцыі глыбокія сімвалічныя рысы”.

Выставы Вячаслава Ігнаценкі праходзяць у Малдове і ў Беларусі. Ён вядомы і за межамі гэтых краін. Напрыклад, у свой час у канадскім Таронта атрымаў першую прэмію за графічныя работы. Карціны творцы знаходзяцца ў зборах многіх мастацкіх музеяў, а таксама ў прыватных калекцыях. Адзін з твораў, якія дэманстраваліся на нядаўняй выставе, аўтар падарыў Нацыянальнаму мастацкаму музею Малдовы.

Ганна Мазур, сябра беларускай абшчыны Малдовы

ВЕСТКИ

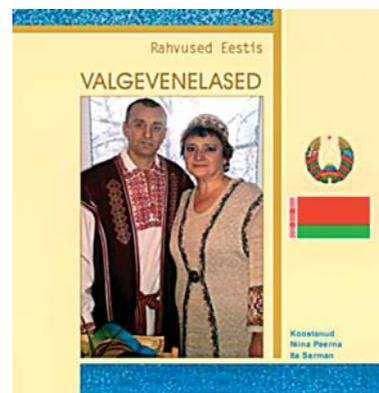
Проста і даступна — пра адметнае

Кацярына Мядзведская

Кнігу “Народы Эстоніі. Беларусы”, якая выдадзена ў Таліне, стварылі нашы суайчынніцы Ніна Пээрна, Іта Серман і Ніна Савінава

Старшыня таварыства па сувязях з суайчыннікамі “Радзіма” Максім Дубянок нядаўна вярнуўся з Таліна, дзе прэзентавалася новая кніга пра беларусаў. Адзін экзэмпляр выдання “Народы Эстоніі. Беларусы” прывёз дадому. Хоць, гаворыць, кніга на эстонскай мове, дачок-школьніц, Яўгенію і Васілісу, немагчыма было адарваць ад яе. Дзяўчынкі зацікавіліся яскравымі ілюстрацыямі, з задавальненнем пагарталі старонкі, дзе былі фатаграфіі прыроды, архітэктурных помнікаў, гістарычных мясцін Беларусі. А выгляд страў нацыянальнай кухні настолькі спадабаўся дзяўчынкам, што яны пачалі гатаваць для бацькоў святочную вячэру. “Дранікі атрымаліся смачныя, — прызнаецца Максім. — У гліняных глечыках, з грыбной падліўкай!” Пасля бацька доўга расказваў дочкам пра тое, як жывуць суайчыннікі ў Эстоніі, пра свае ўражанні ад краіны.

Тое, што кніга спадабалася дзеціям, не дзіўна: стваралася ж выданне менавіта для школьнікаў. Дарэчы, гэта ўжо восьмы зборнік у серыі кніг пра народы, якія пражываюць на тэрыторыі бал-

Кніга “Народы Эстоніі. Беларусы”

тыйскай краіны. Аўтары выдання — этнічныя беларускі: Ніна Пээрна і Іта Серман. У стварэнні кнігі ўдзельнічала і кіраўнік Асацыяцыі беларусаў Эстоніі Ніна Савінава. Падручнік напісаны проста і даступнай мовай, каб юныя чытачы зразумелі, чым адметны беларускі народ, зацікавіліся яго побытам, гісторыяй і сучасным жыццём.

Шмат добрых слоў гаварылі аўтарам пад час прэзентацыі выдання прадстаўнікі беларускага пасольства ў Таліне, сябры з беларускіх суполак. На імпрэзе прысутнічалі і прадстаўнікі Фонду інтэграцыі і міграцыі “Нашы людзі”, міністэрстваў культуры і адукацыі Эстоніі, пры фінансавай падтрымцы якіх і была створана кніга.

Калі пад час прэзентацыі выступіў ансамбль “Дзяўчаты” Табасалускай гімназіі, госці закружыліся ў віхуры беларускіх песень і танцаў. Потым яшчэ паглядзелі і дакументальны фільм пра Беларусь.

РОДНЫЯ МЯСЦІНЫ

Горад добрых людзей

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Як вядома, паводле мірнага дагавора Савецкай Расіі з Польшчай, падпісанага 18 сакавіка 1921 года ў Рызе, заходнія землі Украіны і Беларусі часова, да 1939 года, заставаліся пад уладай Польшчы. Койданаўская воласць у момант стала памежнай, а Негарэлае — не проста першай памежнай станцыяй Савецкага Саюза, а “варотамі” ў краіны Заходняй Еўропы. Яна часта згадвалася ў савецкім і замежным друку. У Негарэлым спыняліся вядомыя савецкія і замежныя мастакі, пісьменнікі, іншыя дзеячы культуры. Сярод іх былі Р. Ралан, Ю. Фучык, Ф. Нансэн, М. Горкі, В. Чкалаў, П. Робсан... Напрыклад, Уладзімір Маякоўскі неаднаразова бываў на станцыі. Ёсць меркаванні, што пад час праверкі дакументаў на мяжы і ўзнікла ідэя яго знакамітых “Вершаў пра савецкі пашпарт”. А ў вершы “Яны і мы”, напісаным пасля паездкі ў Германію і Францыю, ёсць адметныя радкі: “На горизонте — белое./ Снега и Негорелое...”

Сёння турыстам, якія падарожнічаюць па Дзяржыншчыне, нагадваюць і такія цікавыя факты. Аказваецца, у 20-30-я гады станцыя Негарэлае наносілася на ўсе карты Еўропы: стратэгічны

пункт... Да верасня 39-га менавіта ў Негарэлым заканчваўся даўжэзны маршрут кур’ерскага цягніка “Уладзівасток—Негарэлае”, хадзіў яшчэ міжнародны экспрэс “Маньчжурія—Стоўбцы”, ды і заходнеўрапейскі “Парыж—Негарэлае” даходзіў якраз да паселішча. А спачатку ж гэта была проста звычайная станцыя на Маскоўска-Брэсцкай чыгунцы. Між іншым, 16 лістапада 1871 г. па маршруце Мінск—Койданава—Негарэлае адправіўся першы цягнік, і тая дата лічыцца днём нараджэння Беларускай чыгункі. Саліднасці станцыі надала невялікая пасадачная платформа, якая будавалася на сродкі графа Караля Чапскага і пачала прымаць і адпраўляць пасажыраў са снежня 1879 года. Потым, у 20-я і 30-я гады, калі станцыя Негарэлае прымала гасцей з Заходняй Еўропы, іх ужо ўражваў вялікі і прыгожы вакзал з рэстаранам, адзяленнем сувязі, агенцтвам “Інтурыст”...

Прайшоў час, Негарэлае стала, на першы погляд, звычайнай станцыяй, але раней створаная там інфраструктурамадэрнізуецца, працуе на сучасную эканоміку краіны. І сёння ў Негарэлым загружаюцца вагоны, фарміруюцца саставы, у асноўным з мінеральнымі угнаеннямі,

будаўнічымі і лесаматэрыяламі, якія ідуць і за мяжу — у Кітай, Літву, Латвію, Польшчу, Расію.

“Партызанскі лагер” у Станькаве

Многія ведаюць, што вёска Станькава — малая радзіма юнага партызана, Героя Савецкага Саюза Марата Казея. Там, непадалёк ад Дзяржынска, знаходзіцца і родавое памесце графоў Чапскіх. Цяпер у маёнтку, які ім належаў, месціцца Станькаўская школа-інтэрнат. Нядаўна на сядзібе адрэстаўраваны будынак скарбчыка — у ім Эмерык фон Гутэн-Чапскі зберагаў свае каштоўныя калекцыі. Дарэчы, і цяпер у Дзяржынску зберагаюцца не менш каштоўныя скарбы: там працуе Беларуска-дзяржаўны архіў кінафотафонадакументаў. У фондах — тысячы рэдкіх фотаздымкаў, фонадакументы з запісамі галасоў Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Танка, Кандрата Крапівы і іншых знакамітых людзей.

Але вернемся ў Станькава, дзе намаганнямі спецыялістаў вядомага ў краіне агракамбіната “Дзяржынскі” на плошчы амаль паўтысячы гектараў створаныэкалагічныцэнтр “Станькава”. Там ёсць розныя зоны адпачынку. Першы на маршруце гасцей — “Заалагічны сад”, дзе ў

Прыгожа глядзіцца сучасны Дзяржынск з вышыні

У турыстычным цэнтры “Станькава” адпачываць можна з камфортам

прыгожых дамках жывуць шматлікія дзікія жывёлы і дэкаратыўныя птушкі. Побач будынак конфермы — там разводзяць пародзістых коней, поні. Турыстам можна пакатацца на іх як вярхом, так і ў прыгожым дылжансе. Ёсць шмат іншых забаў, можна пастраляць з лука ці арбалета, пасядзець у міні-кафэ. А ў бярозавым гаіку нядаўна запрацавала рэзідэнцыя Дзеда Мароза. Адметная і

пляцоўка “Старая мяжа” — яна расказвае пра гісторыю краю, гэта адначасова і вялікі музей баявой тэхнікі, зброі, там ёсць нават паравоз з ваенных часоў, які ў вайну захапілі ў фашыстаў чырвонаармейцы.

Цікава наведаць і пляцоўку “Партызанскі лагер” — Беларусь нездарма называлі партызанскім краем. Надпіс на мемарыяльнай дошцы пры ўваходзе нагадвае, што ў вайну

на тэрыторыі рэспублікі дзейнічала 1255 партызанскіх атрадаў, налічвалася 374 тысячы партызан. На лясной паляне — з дзясяткаў зямлянак. Там можна доўга вывучаць, як жылі народныя мсціўцы, пабываць у іхняй майстэрні парамонце зброі, медсанчасці, лазні, лясной школе, друкарні... Гасцям, асабліва школьнікам, такая вандроўка ў мінулае запомніцца на доўга.

КУЛЬТУРНЫЯ АСЯРОДКІ

Светлая памяць на далёкай зямлі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Сустрэўшы Накагава-сан і мяне ў аэрапорце Хакадзэ, Касічы-сан прапанаваў нам найперш падняцца на вулканічную гару, якая ўжо 25 тысяч гадоў узвышаецца на ўскраіне Хакадзэ. Стоячы там і ўглядаючыся ў асветленую вяршыню агнямі далачынь, я, нарэшце, зразумеў, чаму менавіта тут, а не ў Токіа заснаваў сваю місію наш суайчыннік: ля вострава бы сустрэкаюцца Японскае мора і Ціхі акіян, праходзіла найболей расійскіх караблёў, якім была патрэбна апека. Значыць, менавіта там, у памятным месцы, найлепш было б мець і беларускі культурны асяродак. Бо Гашкевіч — пакуль адзіная значная асоба, якая сёння паядноўвае аддаленыя Беларусь і Японію.

Тая ж думка канкрэтызавалася ў час вячэры ў маленькім рэстаранчыку (а вялікіх у Японіі не лю-

бяць), дзе сабраліся сябры Таварыства імя Іосіфа Гашкевіча. Адзін з іх, гісторык фатаграфіі, ганарыўся тым, што яго продка, аднаго з першых фатографуў у Японіі, навучыў “новаму рамяству” сам “белавалосы пасланец” і што ад таго часу ў сям’і захоўваюцца негатывы. Другі, археолаг, гаварыў: варта было б правесці раскопкі на тым месцы, дзе знаходзілася дыпмісія. Я ж ад імя грамадскай арганізацыі “Міжнародная асацыяцыя беларусістаў”, якую тады ўзначальваў, абяцаў, што ўсе хакадацкія задумы давяду да ведама мінскай грамадскасці.

А назаўтра Касічы-сан найперш павёў нас ва ўтульную кавярню “Мора”, абсталёваную крыху на славянскі лад. Яе гаспадыня, Гумачава-сан, згадала, што яе бабуля была рускай, з Камчаткі, а сама яна захапляецца асобай Гашкевіча. Калі ў Японіі быў абвешчаны конкурс

“Мая любімая кніжка”, яна напісала ў рэдакцыю газеты “Хакайда сімбун” вялікі ліст-рэцэнзію на кніжку маскоўскага аўтара Віталія Гузанава “Адысей з Белай Русі”, дарэчы, перакладзеную і на беларускую мову.

Касічы-сан і гаспадыня “рускага” кафэ ў горадзе Хакадзэ

У размове з намі Гумачава-сан выказала сваю мару: пабываць у Беларусі, а потым больш прафесійна заняцца прапагандай спадчыны Гашкевіч-сана.

Затым Касічы-сан паказаў нам будыйскі манастыр, на тэрыторыі якога першапачаткова, да будаўніцтва сталай сядзібы, знаходзілася і расійская дыпламатычная місія. Там жа, у калумбарыі, знаходзіцца урны з прахам

зе нашага добрага гіда. Там сабрана багата матэрыялаў сярэдзіны пазамінулага стагоддзя. А бюст Гашкевіча, які знаходзіцца на ўзвышэнні, я апаясаў беларускім ільняным ручніком, сатканым на Астравеччыне, прыкладна ў тых мясцінах, дзе жыў і пахаваны сам дыпламат.

Урэшце, мы пабывалі ў праваслаўнай царкве, вымураванай на месцы драўлянай, якую ўзвялі па задуме самога Гашкевіча. Мясцовы святар, па паходжанні індус, быў у курсе спраў расійскага консула, асабліва дабрачынных. А каля царквы мы, на здзіўленне Касічы-сана, усё ж знайшлі надмагілле, надпіс на якім выразна сведчыць: “Во имя Отцы и Сына и Святаго Духа. Аминь. Под сим камнем погребено тело жены первого Российского Императорского консула в Хакодате Гошкевич Елизаветы Степановны, умершей 5 сентября 1864 года. 43 года от роду”.

А перад адлётам мы яшчэ наведалі мясцовы ўніверсітэт, дзе знаходзіцца філіял Далёкаўсходняга ўніверсітэта, каб пазнаёміцца з мясцовымі русістамі. Дырэктар філіяла Сяргей Ільін выказаў неамалую зацікаўленасць асобай Гашкевіча і прапанаваў правесці ў Хакадзэ адно з прывесчаных яму чытанняў.

Цяпер жа, пасля візиту ў японскі цэнтр у Мінску, мне падумалася: а добра было б мець на востраве Хакайда нетрадыцыйны беларускі асяродак імя Гашкевіча. Яго магчыма стварыць аб’яднанымі намаганнямі філіяла Далёкаўсходняга ўніверсітэта, прыватнага музея Касічы-сана і кафэ Гумачава-сан. Гэта было б добрым падарункам да 200-годдзя з дня нараджэння выдатнага дыпламата, вучонага і падарожніка, якое будзе адзначацца ў 2015 годзе і, напэўна ж, на ўзроўні ЮНЕСКА.

ТРАДЫЦЫ

Карагоды ў Строчыцах

Навошта на Масленічны тыдзень нежанатым хлопцам прывязвалі на нагу “калодку” і чаму трэба хадзіць на бліны да цешчы? Пра гэтыя і іншыя народныя звычаі ведаюць тыя, хто пабываў на Масленіцы ў Музеі народнай архітэктуры і побыту пад Мінскам.

Кацярына Мядзведская

Два гады таму студэнт Беларускай акадэміі мастацтваў Яўген Салодкі разам з сябрамі ўпершыню быў на Масленіцы ў Строчыцах. Пад час жартоўнага абраду “Калодка”, які яшчэ захаваўся у некаторых беларускіх вёсках, галоўная дзеючая асоба Бабка Параска запрыкмеціла хлопца і са словамі “Хто тут у нас нежанаты?” прычэпіла яму да нагі калоду. “Адчуванне не з прыемных, — узгадвае Яўген. — Пад агульныя рогат і жарты няёмка цягаць за сабой такі цяжар. Давялося адкупляцца — частаваць Параску блінамі!” І вось сёлета хлопец зноў прыехаў на свята ў Строчыцы — ужо з жонкай і гадалай дачкой. “Відаць, словы павітухі пра тое, што “такому дзяціне” сорамна быць халастым, падзейнічалі. Я ў той жа год і ажаніўся”, — усміхаецца Яўген Салодкі.

Вось і ў мінулы нядзелю вясельны гурт жанчын пайшоў па вёсцы ў пошуках “пераросткаў”. А іх і клікаць доўга не давялося — самі павыходзілі. Зразумела, абрад пераўтварыўся ў забаву, гульню. Раней жа вяскоўцы такім чынам хоць і сімвалічна, а ўсё ж каралі маладых людзей за марудлівасць. І знак абрадавага пакарання хлопцы, між іншым, насілі ўвесь Масленічны тыдзень! А калі хто лічыў такія дзеі неапраўданымі, мог “адкупіцца” ад аднавяскоўцаў добрым падарункам або пачастункам.

Традыцыйна на Масленіцы рыхтуюць ляльку — пудзіла Зімы — для спальвання

А вось да маладажонаў і цяпер іншыя адносінны — паважлівыя і чулівыя. На свяце артысты фальклорных гуртоў “Мінскія музыкі”, “Мілавіца”, “Дубравіца” і “Сваты” праспявалі для іх магічна-абрадавыя песні з пажаданнямі здароўя, шчаслівага жыцця і найхутчэйшага нараджэння дзяцей. І невыпадкова: Масленіца, якая адзначаецца заўсёды на сутыку зімы і вясны, звязана з ідэяй адраджэння, культуры сям’і і шлюбу.

Цікавую праграму падрыхтаваў і народны гурт “Майстэрня ўражанняў”. Артысты прадставілі глядачам, як нашы продкі наведвалі сваякоў. У кожнай хаце на Масленіцу пякліся бліны — сімвалы вясновага сонца. Як тут не зайсці да цешчы на пачастунак? І выказаць ёй такім чынам сваю пашану. Тая ж, у сваю чаргу, таксама не скупілася — стол накрывала багаты. Па традыцыі блінныя застоллі праходзілі па пятніцах. Так,

відаць, з Масленічнага тыдня і павялося, што кожная пятніца цяпер лічыцца цешчынай.

Дарэчы, блінным водарам поўніліся ўсе Строчыцы. Бліны пяклі і ў карчме, і ў невялікіх крамах-кіёсках. І так смачна было на марозе іх з’есці! А, падсілкаваўшыся, адправіцца на Даравальную гару, дзе ладзілася галоўная дзея свята. Менавіта там у апошні дзень Масленіцы палілі вялікае вогнішча. Наведвальнікі музея, як

у мінулым, бадай, кожная вясковая сям’я, спальвалі на такім вогнішчы старыя рэчы — знішчалі ўсе свае гаротнасці. А пасля вадзілі карагоды. Утопталі снег: надавалі зямлі моц для будучага ўраджаю. “Агонь, як вядома, мае магічна-ачышчальны сэнс, — гаворыць супрацоўніца Музея народнай архітэктуры і побыту ў Строчыцах, галоўны арганізатар свята Ларыса Салодкіна. — Мы і гасцей заклікаем да ўдзелу ў старажытным абрадзе знішчэння пудзіла Зімы — своеасаблівай масленічнай лялькі, якая ў свой час увасабляла славянскую язычніцкую багіню Марэну, каб набыць фізічных і душэўных сілаў на ўвесь год.” Гэтае рытуальнае дзеянне, па павер’ях продкаў, сімвалізавала адраджэнне зямлі, перамогу жыцця над смерцю, выгнанне хваробаў, голаду, нечысці, забеспячэнне дабрабыту.

Нездарма і гару, дзе спальваюць пудзіла Зімы, называюць Даравальнай. Пакуль на вогнішчы разам са старымі рэчамі дагараюць людскія беды і хваробы, час задумацца пра ўсё тое добрае, што адбылося на працягу года. Менавіта ў нядзелю, у апошні дзень Масленіцы, людзі таксама просяць адзін у аднаго прабачэнне за дрэнныя думкі і дзеянні. Тая ж традыцыя, між іншым, існуе і ў праваслаўі: вернікі прыступаюць да посту з добрай душой, каб засяродзіцца на духоўным жыцці і з чыстым сэрцам праз сем тыдняў сустраць Вялікдзень.

ГОД КНІГІ

Вечаровае вечы ў музеі

У Траецкім прадмесці Мінска цяпер часта сустракаюцца літаратурныя таленты і іх прыхільнікі

Іван Ждановіч

Тонкая, узнёслая, светлая, філасофская... Эпітэты пра паэзію Людмілы Паўлікавай-Хейдаравай можна доўжыць, ды лепш, напэўна, прыгожыя вершы яе ўсё ж чытаць. Ці слухаць. Ці спяваць... Зрэшты, сябры, прыхільнікі творчасці, якіх паэзія Людмілы сабрала нядоўна ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры, з розных бакоў паглядзелі на адметны талент. Свой творчы юбілейны вечар беларуская пісьменніца, аўтар некалькіх кніг паэзіі і прозы, лаўрэат Літаратурнай прэміі імя Алеся Адамовіча назвала: “Вечаровае вечы”. Такая назва і ў новай кнігі яе паэзіі, вершы з якой гучалі на вечарыне. Іх пранікнёна чытала сама паэтэса — з Асіповічыны родам, матэматык па адукацыі, вядомая ў мінулым і як тэлежурналістка. Цёплыя словы юбіляры гаварылі сябры, літаратары. Гучалі і пес-

ні на яе вершы ў выкананні бардаў Таццяны Беланогай, Алеся Камоцкага, Эдуарда Хейдаравы, Алеся Сівахінай. А Сяргей Панізьнік чытаў зусім не злосныя, хутчэй — жартоўныя пароды на яе творы.

Падобныя сустрэчы ладзяцца ў Літаратурным музеі даволі часта. Яго дырэктар Лідзія Макаравіч гаворыць, што летась іх было больш за 30, шмат цікавых планаў і сёлета. “У нас ёсць, папершае, знакавы праект “Дыяменты прыгожага пісьменства”: арганізуем імпрэзы з нагоды 100-гадовых юбілеяў вядомых беларускіх літаратараў, — расказвае яна. — Нядоўна, напрыклад, адкрылася выстава, прайшла вечарына “Песня Дзвіны” Тараса Хадкевіча”. Ён, як вядома, родам з Вернядзвіншчыны, доўгі час працаваў у рэдакцыях газет “Звязда”, “Літаратура і мастацтва”, аўтар шэрагу апавяданняў, аповесцяў, раманаў, твораў для юных чытачоў. Пра яго любоў да людзей,

непаказную дабрыню гаварылі сябры, пісьменнікі, якія ведалі юбіляра, дзеці, унукі. Па-другое, мы ахвотна супрацоўнічаем з рознымі выдавецтвамі, і калі выдаецца адметная кніга — запрашаем аўтара на прэзентацыю. І, па-трэцяе, адсочваем юбілеі ў вядомых пісьменнікаў і разам робім творчыя вечары”.

Нядоўна 10-гадовы юбілей у музеі адсвяткавала і літсуполка “Траецкае прадмесце”. Да Дня святога Валянціна ладзілася вечарына “Пачынаецца ўсё з любові”: вершы пра каханне чытаў заслужаны артыст Беларусі Эдуард Гарачы, а раманы выконвалі лаўрэат Усерасійскага конкурсу “Толас асенні” Наталля Клімковіч і музыкант Андрэй Сівакоў. А вечар “Рыцар паэзіі” прысвячаўся памяці лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола Беларусі і Літаратурнай прэміі імя Аркадзя Куляшова паэта Алеся Пісьмянкова. Гэты таленавіты чалавек пайшоў

На “Вечаровым вечы” Л. Паўлікавай-Хейдаравай гучалі музыка і вершы

з жыцця маладым, у свой час ён быў галоўным рэдактарам што-тыднёвіка “Літаратура і мастацтва”, часопіса “Вожык”.

Цяпер у Музеі гісторыі беларускай літаратуры рыхтуюцца выстава і тэатралізаваная вечарына ў гонар жанчын-пісьменніц. “Хочам падрыхтаваць усё да 8 сакавіка, — дзеліцца планами Лідзія Макаравіч. — Раскажам пра нашых сучасных, а гэта Еўдакія Лось, Жэня Янішчыц, Раіса Ба-

равікова, Данута Бічэль-Загнетава, Вера Вярба і іншыя. Запланаваны шэраг сустрэч з паэтэсамі. Дарэчы, на вечарыны збіраецца шмат студэнтаў, творчай моладзі, і звычайна ўваход на ўсе нашы мерапрыемствы — вольны. Мы лічым, што такія сустрэчы вельмі патрэбныя як аўтарам, так і чытачам. І калі хто з нашых землякоў, што жывуць у замежжы, будзе ў Мінску — смела заходзьце да нас на агеньчык”.

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Совetskая Беларуссия»».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10*, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290 60 11

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288 17 82;

факс: +375 17 290 68 31

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Аб’ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1945, Заказ: 0278

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/0494179 ад 3.04.2009. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2012